

15.12.1923, který k otázce zastoupení účastníka správního řízení právníkou osobou judikoval: "Dle všeobecných zásad jak soudního, tak správního řízení může určitá osoba v řízení před úřady býti zastoupena jinou fyzickou osobou, zastoupení jednotlivce osobou hromadnou zákon uznává jen v určitých případech. Nelze proto seznati nezákonnost naříkaného rozhodnutí v tom, že neuznalo stěžující si svaz jako zástupce jednotlivých úředníků".⁵

Protože je nutno rozlišovat hmotněprávní a procesněprávní zástupčí titul v těch kterých právních vztazích a protože výkladem § 17 SpŘ nelze dospět k závěru, že právní osoby (s výjimkou shora) mohou zastupovat účastníky (pochopitelně nejen) vkladového řízení, jsem toho názoru, že ve vkladovém řízení lze (fakultativní) zastoupení zajistit pouze prostřednictvím fyzické osoby.

5) Boh. A 2989/23 (21171/23).

„Pokuta za černou jízdu“ (Několik poznámek nad jedním rozsudkem)

Mgr. Stanislav Pazderka, České Budějovice*

I. Úvod

Vztahy mezi cestujícími a dopravci během silniční veřejné linkové dopravy, zejména v autobusové městské hromadné dopravě vzbuzují již dlouhou dobu více otázek než uspokojivých odpovědí. Mezi sporné body bývá nejčastěji řazena problematika prokazování totožnosti, resp. povinnost cestujícího sdělit dopravci osobní údaje, rozsah oprávnění tzv. pověřené osoby (revizora), otázky související s asistencí policejních orgánů atd.

Poměrně nejasná je i samotná povaha sankce, ukládané cestujícímu, který není schopen prokázat se při kontrole platnou jízdenkou.¹ Touto problematikou se nedávno zabýval i Krajský soud v Českých Budějovicích.²

II. Skutkový stav

Žalobcem byla akciová společnost – dopravní podnik, který provozuje městskou hromadnou dopravu v Č., žalovaným pak M. Š. Žalobce tvrdil, že žalovaný cestoval v autobuse v rámci městské hromadné dopravy bez toho, aby se prokázal pověřenému zaměstnanci žalobce, který prováděl namátkovou kontrolu, platnou jízdenkou. Svůj nárok opíral žalobce o § 18 odst. 2 vyhlášky č. 127/1964 Sb., o městském přepravním řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „MPŘ“), a domáhal se toho, aby žalovanému byla uložena povinnost zaplatit částku 5 Kč za dlužné jízdné a částku 200 Kč jako postih za to, že žalovaný u sebe neměl platnou jízdenku.

Okresní soud žalobě vyhověl v plném rozsahu, když konstatoval, že mezi žalovaným - cestujícím a žalobcem - dopravcem byla platně uzavřena smlouva o přepravě podle § 760 a násl. ObčZ. Obsahem této smlouvy je řada vzájemných práv a jim odpovídajících povinností obou smluvních stran. Základním právem cestujícího je, aby ho dopravce přepravil do místa určení řádně a včas. Základ-

ní povinností cestujícího je zaplatit stanovené jízdné. Oporu pro přiznání částky ve výši 200 Kč pak soud prvního stupně našel právě v § 18 odst. 2 MPŘ, který ukládá cestujícímu povinnost zaplatit dopravci tuto částku tehdy, nemůže-li se na vyzvání prokázat platnou jízdenkou.

Do tohoto rozhodnutí směřovalo odvolání žalovaného. Krajský soud rozhodnutí přezkoumal a vzhledem k tomu, že se ztotožnil s námitkami žalovaného, rozhodnutí změnil tak, že žalovanému uložil povinnost k zaplacení částky 5 Kč za dlužné jízdné, zatímco tu část návrhu žalobce, kde se domáhal zaplacení dalších 200 Kč, soud zamítl. V čem tedy spočívaly námitky žalovaného?

III. Námitky k charakteru vyhlášky

Žalovaný nárok se skládá ze dvou částí: z dlužného jízdného a další částky.

Povinnost zaplatit jízdné při uzavření smlouvy o přepravě osob vzniká na základě § 760 ObčZ. Za to má cestující právo, aby ho dopravce přepravil do místa určení řádně a včas.

Zatímco o zákonném základu povinnosti uhradit jízdné nejsou pochybnosti, jinak je tomu v případě povinnosti zaplatit částku ve výši 200 Kč.³

Povinnost k zaplacení této částky má svoji oporu v § 18 odst. 2 MPŘ. Toto ustanovení ukládá cestujícímu, který se nemůže prokázat na vyzvání platnou jízdenkou, aby zaplatil jízdné. Dopravce je dále oprávněn požadovat od tohoto cestujícího zaplacení částky 200 Kč. Zatímco povinnost uvedená před středníkem je vlastně duplicitním vyjádřením povinnosti obsažené již v § 760 ObčZ, s povinností zaplatit částku 200 Kč se lze setkat poprvé právě až v MPŘ. Vyhláška povahu této částky blíže nespecifikuje. A právě v tom spočívá základní otázka, se kterou se musel soud vypořádat. Má stanovení povinnosti v § 18 odst. 2 MPŘ dostatečný zákonný základ a je toto ustanovení vůbec ústavně konformní?

K vydání podzákonného právního předpisu musí být ve smyslu čl. 79 odst. 3 Ústavy ČR kumulativně splněny tyto tři podmínky:

- právní předpis musí být vydán na základě zákona,
- právní předpis musí být vydán v mezích zákona,
- ministerstvo (popř. jiný správní úřad uvedený v čl. 79 odst. 3 Ústavy ČR) musí být k vydání právního předpisu zmocněno.

Tomu nasvědčuje i Ústavní soud, když ve svém nálezu uvádí, že „každý prováděcí předpis vydaný ministerstvem je vázán čl. 79 odst. 3 Ústavy České republiky pouze k takové podrobnější úpravě, která se musí pohybovat na základě zákona v jeho mezích.“⁴

Městský přepravní řád byl vydán formou vyhlášky Ministerstva dopravy. Vycházíme-li např. z jeho preambule, zjistíme, že MPŘ byl vydán k provedení „příslušných ustanovení občanského zákoníku č. 40/1964 Sb.“,⁵ bez uve-

* Autor je advokátním koncipientem v advokátní kanceláři JUDr. Svato-míra Mičocha v Českých Budějovicích.

1) K otázce prokazování platnou jízdenkou srov. Sbirku rozhodnutí a stanovisek č. R 20/84.

2) Sp. zn. 15 Co 240/99 ve spojení s rozsudkem Okresního soudu v Táboře sp. zn. 5 C 65/97.

3) V původním znění byla tato částka označována jako zvláštní přírážka, resp. jako přírážka. Teprve od účinnosti novely MPŘ č. 462/1992 Sb. re-zignoval autor vyhlášky na přesné označení. Obecně vžitý termín ozna-čuje toto plnění jako „pokutu za černou jízdu“.

4) Nález Ústavního soudu ČR sp. zn. Pl. ÚS 46/97, publikován pod č. 148, in Sbirka nálezů a usnesení. Svazek 12, 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1999, s. 371.